

4. Коган Л.Н. Всестороннее развитие личности и культура / Л.Н.Коган. - М.: Просвещение, 1987. - 387 с.
 5. Назайкинский Е.О психологи музыкального восприятия / Е.Назайкинский. - М.: Музыка, 1972. - 384 с.
 6. Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька: Навчальний посібник/ О.П.Рудницька. - Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. - 360 с.
 7. Тарасова К.В. Онтогенез музыкальных способностей / К.В.Тарасова. - М.: Педагогика, 1988. - 176с.
- Тарасов Г.С. Проблема духовной потребности (на материале музыкального восприятия). / Г.С.Тарасов. - М.: Наука, 1979. - 242 с.

А.С.Чернятинська
здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського,
наук. керівник –ст. викладач, доцент І.Г. Барановська

ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ МИСТЕЦТВА

Постановка проблеми. Важливим завданням сьогодення є становлення творчої активної особистості, здатної вносити прогресивні зміни в життя суспільства, здійснювати вибір, ставити й розв'язувати проблеми, бути винахідливими, мати багатий внутрішній світ, високі естетичні ідеали.

Естетичне ставлення малят до світу, до різних видів мистецтва формується переважно під впливом стихійних факторів соціального оточення, зокрема засобів масової інформації. Діяльність сучасних закладів дошкільної освіти спрямована на різнобічний розвиток особистості дошкільника, відповідно її задатків, нахилів, здібностей, культурних потреб. Малюки часто перебувають «у полоні емоцій», оскільки не здатні керувати своїми почуттями, що може призводити до імпульсивності поведінки, ускладнень під час спілкування з однолітками й дорослими. Дошкільна освіта спрямована на формування в дітей здатності усвідомлювати і контролювати свої переживання, розуміти емоційний стан інших людей, регулювати довільність своєї поведінки за моральними нормами та законами краси.

Творча душа людства, в тому числі й українського народу, витворила справжні шедеври виховання у дитини почуття прекрасного: від маминої колискової пісні до складних видів мистецтва, якими може оволодіти людина протягом життя, якщо їх основа закладена у дошкільному дитинстві. Будучи спрямованим на формування творчої особистості, здатної адекватно сприймати прекрасне і потворне, наділеної чуттям міри у творенні художніх цінностей, естетичне виховання передбачає розвиток почуттєвої сфери особистості, з якою тісно пов'язаний її моральний світ.

Аналіз попередніх досліджень. Теорія естетичного виховання дошкільників сформована на основі наукових висновків психологів (Л.Божович, Л.Виготського, І.Кона, Б.Теплова та ін.) та педагогів (О.Апраксіної, Н.Ветлугіної, Д.Кабалевського, С.Русової, С.Сухомлинського, В.Шацької та ін.). У ХХ ст. теорія естетичного виховання дошкільників збагачується результатами наукових досліджень, здійснених Д.Джолою, В.Ждан, В.Котляром, Н.Кириченко, Л.Макаренко, С.Науменко, Г.Підкурманною, С.Русовою, Л.Шульгою, А.Щербою та ін. Помітною в цей час стає тенденція до оновлення змісту естетичного виховання в дитячому садку.

У Національній доктрині розвитку освіти України ХХІ століття визначено основну мету освіти, яку спрямовано на естетичне виховання та всебічний розвиток людини як найвищої цінності суспільства, формування її духовних смаків, ідеалів та розвитку художньо-творчих здібностей. На початку третього тисячоліття увага науковців спрямована до педагогічних технологій естетичного виховання дошкільників засобами музичного мистецтва (А.Шевчук, Н.Фоломєєва). Сучасна вітчизняна система естетичного виховання дошкільників відображена в «Концепції дошкільного виховання в Україні», у Законі України «Про дошкільну освіту», в «Базовому компоненті дошкільної освіти», у програмах виховання дітей дошкільного віку «Малютко», «Дитина», «Дитина в дошкільні роки», «Українське довкілля»

та у Базовій програмі розвитку дитини дошкільного віку «Я у світі».

Мета статті – висвітлити основні питання естетичного виховання дошкільників засобами мистецтва.

Виклад основного матеріалу. У педагогічній науці категорія естетичного виховання дошкільників визначається як розвиток здібностей сприймати, відчувати, розуміти прекрасне в житті та мистецтві; виховання прагнення самому брати участь у перетворенні оточуючого світу за законами краси; залучення дітей до художньої діяльності; розвиток творчих здібностей. Зазначимо, що естетичне виховання розглядається вченими як процес цілеспрямованого формування якостей всебічно розвиненої особистості, що дає їй можливість сприймати природні та соціальні реалії, діяти та творити відповідно до загальнолюдських ідеалів гармонії та краси.

Прилучення людини до естетичних ідеалів починається в ранньому дитинстві. Щоб доросла людина виділяла прекрасне у навколишньому світі, мала багатий духовний внутрішній світ, необхідно звернути особливу увагу на її естетичне виховання в дошкільному віці. Б. Т. Лихачов пише: «Період дошкільного та молодшого шкільного дитинства є чи не найбільш вирішальним з точки зору естетичного виховання та формування морально-естетичного ставлення до життя» [1,с.35].

Великий педагог В. Сухомлинський вказував: «Емоційність натури, властива морально і естетично вихованій людині, виражається в тому, що серце стає сприйнятливим до доброго слова, повчання, поради, напуття. Якщо ви хочете, щоб слово вчило жити, щоб ваші вихованці прагнули до добра, – виховуйте тонкість, емоційну чуйність юного серця. Серед численних засобів впливу на юне серце важливе місце належить музиці» [4, с. 169].

«Педагогіка визначає естетичне виховання як виховання здібності цілеспрямовано сприймати, відчувати і розуміти й оцінювати красу у навколишній дійсності – у природі, у житті, в праці, у явищах мистецтва», – підкреслювала В.Шацька[6, с.48].

Аналіз наукової літератури з проблеми дослідження дозволив розкрити сутнісні складові процесу: цілеспрямований вплив на формування здібності сприймати, бачити й оцінювати красу мистецтва і життя, формування естетичних смаків та ідеалів особистості, розвиток здатності до самостійної творчості і творення прекрасного.

Маленька людина входить в радісний, багатоголосий і багатобарвний світ з безліччю форм і властивостей. Все навколишнє – природа, предметний світ, діяльність людини є джерелом естетичних переживань для дитини. Тому в цей віковий період все яскраве, помітне, привабливе сприймається дітьми як прекрасне, і зустріч з ним радує дитину, формуючи ставлення до світу, яке в подальшому перетворюється в особистісні естетичні якості.

Будучи спрямованим на формування творчої особистості, здатної адекватно сприймати прекрасне і потворне, наділеної чуттям міри у творенні художніх цінностей, естетичне виховання передбачає розвиток почуттєвої сфери особистості, з якою тісно пов'язаний її моральний світ. Квінтесенцією (сутністю) його є естетичний розвиток людини. Введення дитини в світ краси і гармонії є важливим завданням естетичного виховання.

Засобами естетичного виховання є відібрані педагогом і спеціально організовані для виховання дітей предмети і явища навколишньої дійсності. До них належать: естетика побуту; твори мистецтва; природа; спеціальне навчання;самостійна художня діяльність дітей. Ознайомлення з різними видами мистецтва, такими як живопис, музика, декоративно-прикладне мистецтво, література, театр є невід'ємною частиною естетичного виховання, а також умовою створення психологічного здоров'я дітей в дошкільному закладі.

Серед різних видів мистецтва особлива роль у естетичному вихованні належить музиці, яка вводить дітей у світ музичного мистецтва, знайомить з музичною культурою різних народів, сприяє збагаченню індивіда знаннями законів музичного мистецтва, необхідними для розуміння його сутності, формуванню смаку, музичних здібностей, виробленню навичок і вмінь, які дозволять дітям дошкільного віку бути активними слухачами,

вмілими виконавцями. Торкаючись емоційної сфери людини, музика впливає на формування її естетичних смаків та ідеалів.

Ураховуючи величезну дію музики на емоції і прагнення дитини зрозуміти і відчуті її зміст, особливо важливо використовувати музичні твори, що художньо конкретно відображають близьку і доступну їй дійсність. Музичне мистецтво, відображаючи життя, затверджує моральну красу людини, цінність дружби, розкриває багатство душевного світу. Діти дуже гостро відчують прекрасне і тягнуться до нього. Через музичні образи дитина пізнає прекрасне в навколишній дійсності, в природі. Краса художньої форми, зрозумілий зміст музичного твору сприяють появі естетичних відчуттів художнього образу і через нього до життя, впливають на виховання художнього смаку дитини.

У музичному вихованні використовують такі форми роботи, як: слухання, спів, дидактичні ігри, гра на музичних інструментах. Музично-дидактичні ігри умовно розділені на три групи. До першої відносяться такі, що дають школярам уявлення про характер музики (весела, сумна), музичні жанри (пісня, танець, марш). У другу включені ігри, метою яких – дати уявлення про зміст музики, про музичні образи. Третю групу складають ігри, що формують у дітей уявлення про засоби музичної виразності. Музично-дидактичні ігри мають навчальний характер та виховний характер. У грі діти краще засвоюють матеріал і розуміють його сутність. Наведемо приклади дидактичних ігор та музичних творів, які впливають на розвиток естетичних відчуттів. Ігри: «Кулачки й долоньки», «Чия це хатка?», «Хто це?», «На чому граю?» «Згадайся, хто співає», «Бубон з брязкальцями», «Сонечко і дощик», «Звукове люстерко». Музичні твори: А. Вівальді «Пори року», Н. Римський-Корсаков «Політ джмеля», М. Леонтович «Дударик», М. Лисенко «Коза дереза». У педагогічній практиці все частіше застосовують музично-дидактичні ігри, які впливаючи на дитину комплексно, викликають у неї зорову, слухову і рухову активність, тим самим розширюючи музичне сприйняття і сприяють розвитку творчих здібностей в цілому.

Принцип естетичної спрямованості виховання означає досягнення дітьми естетичної цінності художніх творів, формування схильності учнів до сприймання мистецтва як явища, що містить величезний потенціал втілення прекрасного в житті людини. Мистецтво, відтворюючи найтонші нюанси переживань людини, має можливість розкрити перед учнями багатогранний і неоднозначний внутрішній світ, найпотаємніші куточки психічного буття людини. Власне процес пізнання змісту художніх творів, повнота і досконалість його, створює передумови для виникнення почуття прекрасного, гармонійного, довершеного.

Метою естетичної спрямованості виховання виступає формування у дітей естетичного ставлення до життя, здатності до об'єктивної оцінки прекрасного у творах мистецтва і дійсності, формування високих естетичних ідеалів.

Висновки. Отже, естетичне виховання містить діяльну і творчу спрямованість. і не обмежується тільки спогляданням, але повинно також формувати здатність створювати прекрасне в мистецтві і житті. Ефективним шляхом всебічного гармонійного розвитку особистості є залучення дошкільників до різних видів художньо-естетичної діяльності (зображувальної, музичної, театралізованої, художньо-мовної тощо) сприяють позитивно-емоційному збагаченню, викликають у дитини емоції радості, захоплення, натхнення, витісняють тривожність, напругу, почуття безпорадності, викликають бажання творити та діяти за законами краси.

Література

1. Борин Г.В. Підготовка майбутніх педагогів до керівництва образотворчою діяльністю дітей дошкільного віку / Г.В. Борин // Науковий журнал: Освітній простір України. – Випуск 7. – 2016. – 27-33 С.
2. Національна доктрина розвитку освіти у XXI столітті // Освіта України. – 2001.- №1.- с.22-25
3. Шацька В.Н. Естетичне виховання // В.Н. Шацька. – М.: Знання, 1987. – С.564..
4. Сухомлинський В. О. Вибрані твори: в 5-ти тт. – Т. 1. – Київ : Радянська школа, 1976. – 654 с.
5. Сухоминський В.А. Сердце отдаю детям /В. Сухомлинський // Вибрані твори в 5 т. – К: Радянська школа, 1975. – Т. 3. – С. 9–279